

مقدمه:

توجه به محیط زیست و حفظ سلامتی انسان و دیگر موجودات، یکی از اصول اساسی در بقای زندگی است. کنترل آلودگی‌های محیط از جمله مواد زاید جامد، بخش مهمی از این توجه را دربر می‌گیرد. در کشور ما با محاسبه ۸۰۰ گرم زباله سرانه، هر روزه بالغ بر ۵۰۰۰۰۰ تن مواد زاید جامد تولید می‌شود. وجود ۷۰ درصد مواد آلی قابل تبدیل به کود و بیش از ۴۰ درصد رطوبت در زباله های خانگی از ویژگیهای زباله های تولیدی در کشور ماست.

توجه به امر بهداشت و سلامت جامعه و رعایت جنبه های پیشگیری قبل از درمان بدون توجه به سیستمهای جمع آوری و دفع مواد زاید که یکی از دلایل اصلی آلودگی در شهرها و روستاهای کشور است، امکان پذیر نیست. اشاعه بیماری کیست هیداتیک، بروز گهگاه وبا، انواع بیماری‌های پوستی همچون لیشمانیوز و سلسله بیماری‌های سرطان‌زا و ... ماحصل تداخل صدها نوع ماده سمی و عفونت‌زا با زباله و انتشار آن‌ها در آب، خاک و هوای زندگی روزمره ماست.

* بنابر این برای دفع زباله لازم است موارد زیر مورد توجه قرار

گیرد:

خطرات ناشی از دفع زباله به طریق غیر بهداشتی

اصول بهداشت و بهسازی محیط، در هر روستا ایجاب می‌کند که زباله ها در حداقل زمان از منازل و محیط زندگی انسان دور شده و در اسرع وقت دفع گردند. اهمیت دفع بهداشتی زباله ها موقعی بر همه روشن خواهد شد که خطرات ناشی از آنها بخوبی شناخته شود.

زباله ها نه فقط باعث تولید بیماری، تعفن و زشتی مناظر می‌گردند، بلکه می‌توانند به وسیله آلوده کردن خاک، آب و هوا خسارات فراوانی را به بار آورند. به همان اندازه که ترکیبات زباله مختلف است، خطرات ناشی از مواد تشکیل دهنده آن‌ها نیز می‌توانند متفاوت باشند. جمع آوری، حمل و نقل و آخرین مرحله دفع این مواد بایستی به طریقی باشد که خطرات ناشی از آنها در سلامتی انسان به حداقل ممکن کاهش یابد.

مگس

مگس خانگی از نظر انتشار بسیاری از باکتریهای بیماریزا قابل اهمیت می‌باشد. بر اساس مطالعات انجام شده، انتشار بسیاری از امراض همچون اسهال‌های آمیبی و باسیلی، تراخم، حصبه و شبه حصبه، وبا، سل، جذام، طاعون و سیاه زخم به وسیله مگس امکان پذیر است. این حشره به وسیله پرزهای چسبنده و مژکهای فراوان بدن خود با نشستن بر روی مدفوع انسان و حیوان و بسیاری از کثافات و زباله ها میکروبهای مختلف را از طریق تماس مستقیم بدن انسان و یا غذای مورد نیاز او به محیط زندگی وارد نموده و بطور مکانیکی باعث انتقال بیماریها به موجود زنده دیگری می‌گردد. ساختن مستراحهای بهداشتی در روستا و حفظ محیط زیست از پراکندگی زباله، پهن و دیگر فضولات فسادپذیر انسانی و حیوانی نیز از جمله عواملی است که باعث جلوگیری از تولید و رشد لارو مگس خواهد شد. در صورتی که روش دفع زباله به صورت تلبار کردن در فضای آزاد باشد کرمینه مگس در داخل زباله که از نظر حرارت، رطوبت و مواد غذایی مناسبترین محیط به شمار می‌رود رشد و نمو کرده و پس از رسیدن زمان بلوغ به منازل و اماکن مجاور پرواز می‌نماید

جونندگان

سالم سازی محیط بخصوص کنترل زباله ها چه در امر جمع آوری و چه در دفع بهداشتی آنها مفیدترین راه مبارزه با جونندگان می باشد و بدیهی است که یکی از خطرناکترین مضرات عدم توجه به دفع زباله نشو و نما و انتشار موش است. تب تیفوس، طاعون، لبتوسپیروز، اسهال آمیبی و انتقال کرم کدو و تریشین از ناراحتیهایی است که توسط موش ایجاد می گردد.

آلودگی های آب

خلیه مواد زاید جامد (زباله) در محیط به وسیله جاری شدن آبهای سطحی اعم از جویبارها، رودخانه ها و دیگر آبهای حاصل از بارندگی به نقاط مختلف موجب انتشار آلودگی می گردند. همچنین، دفن غیر بهداشتی زباله در دره ها، سراشیبه ها و دیگر اماکن که مخالف ضوابط حفاظت آبهای زیرزمینی است، از نظر بهداشت محیط کاملاً خطرناک است. مخصوصاً اینکه محل تخلیه و یا دفن در خاک های سبک شنی و یا در حوالی رودخانه ها و چشمه سارها باشد.

آلودگی هوا

سوزاندن مواد پلاستیکی که متاسفانه امروزه به میزان فراوانی در زباله ها وجود دارند صرفنظر از تولید دیوکسین ها گازهایی همچون گاز کربنیک، انیدرید سولفور، گازهای سمی کلره و غیره می نماید که فوق العاده خطرناک بوده و موجب آلودگی شدید هوا می گردند. گازهای حاصل از تخمیرهای هوازی و غیر هوازی در مراکز دفن زباله قادرند باعث آلودگی هوا (تولید گاز متان) و آبهای زیرزمینی شوند.

****بنابراین جهت دفع صحیح زباله باید به روشهای زیر توجه داشت:**

روش های دفع زباله

روش های معمول که تاکنون برای دفع زباله بکار گرفته شده است شامل بازیافت، سوزاندن، دفن بهداشتی و تهیه کود از زباله (کمپوست) با استفاده از سیستم های سستی، نیمه صنعتی و مدل های پیشرفته است.

سوزاندن

در ایران با توجه به کیفیت زباله ها که بهره وری بازیافت و کودسازی در آنها زیاد است و نیز با توجه به وجود زمین های بایر و فراوان در اطراف شهرها، سرمایه گذاری در جهت احداث کارخانه های زباله سوز، توصیه نمی شود.

کمپوست یا کود گیاهی

تهیه کمپوست از فضولات در مقایسه با سایر روش های دفع زباله، بخصوص سوزاندن، ارزان تر و اقتصادی تر است، بطوریکه در روستاها می توان کود مناسبی جهت کشاورزی را از زباله ها تولید نمود.

سوزاندن

در ایران با توجه به کیفیت زباله ها که بهره وری بازیافت و کودسازی در آنها زیاد است و نیز با توجه به وجود زمین های بایر و فراوان در اطراف شهرها، سرمایه گذاری در جهت احداث کارخانه های زباله سوز، توصیه نمی شود.

کمپوست یا کود گیاهی

تهیه کمپوست از فضولات در مقایسه با سایر روش های دفع زباله، بخصوص سوزاندن، ارزان تر و اقتصادی تر است، بطوریکه در روستاها می توان کود مناسبی جهت کشاورزی را از زباله ها تولید نمود.

دفن بهداشتی زباله

دفن بهداشتی زباله عبارت است از انتقال مواد زاید جامد به محل ویژه دفن آنها در دل خاک بنحوی که خطری متوجه محیط زیست نشود. دفن بهداشتی، یک روش موثر برای دفع نهایی مواد زاید است. در هر منطقه ای که زمین کافی و مناسب وجود داشته باشد، روش دفن بهداشتی می تواند بخوبی مورد استفاده قرار گیرد. این روش متداول ترین روش دفع زباله در جهان است. عملیات دفن بهداشتی زباله شامل چهار مرحله زیر است:

- ریختن زباله در شرایط کنترل شده در محل دفن
- تسطیح و فشردن نمودن زباله در یک لایه نازک (به ضخامت حدود ۲ متر)

- پوشاندن روزانه زباله با یک لایه خاک به ضخامت حدود ۱۵ سانتی متر

- پوشش نهایی زباله با خاک به ضخامت حدود ۶۰ سانتی متر

پوشاندن زباله در دفن بهداشتی به طور موثر از تماس حشرات، جوندگان، حیوانات دیگر و پرندگان با زباله ها جلوگیری به عمل می آورد. لایه پوششی خاک همچنین از تبادل هوا و مواد زاید جلوگیری کرده و مقدار آب سطحی را که ممکن است به داخل محل دفن نفوذ کند به حداقل می رساند. ضخامت لایه خاکی که برای پوشش روزانه مواد به کار می رود بایستی حداقل ۱۵ سانتی متر و پوشش نهایی خاک در روی شیرهای زباله ۶۰ سانتی متر باشد تا از نظر ایجاد و یا نشت گازهای تولیدی در اعماق و یا سطح زمین کنترل لازم به عمل آید.

در انتخاب محل دفن زباله بایستی به نکات زیر توجه نمود

:

- ✓ فاصله مناسب از مناطق مسکونی
- ✓ سطح آب زیرزمینی در منطقه (بطوریکه نشت شیرابه زباله باعث آلودگی آب ها نشود)
- ✓ محل دفن حصارکشی شود تا حیوانات ولگرد دسترسی نداشته باشند .
- ✓ جهت بادهای غالب بطرف روستا نباشد .

گروه های هدف این متن آموزشی :

عموم مردم، دهیار و اعضای شوراهای اسلامی

منابع استفاده شده در تهیه این متن آموزشی :

۱ - بلوک بهورزی

۲ - کتاب مواد زاید جامد- دکتر علی عمرانی

۳- دستورالعملهای بهداشت محیط